

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, Fieca, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s'eu 40 doidleeri, or 3 galbini mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s'eu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 32.

Braslovu, 6 Maiu 24 Apr., 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Dela senatulu imperialu.

In siedinti'a 47 din 25 Apr. s'au votatu mai tote cap. etatului min. de finantia trecunduse si la etatulu min. de comerciului si economia poporala. Min. de statu ceru dela oasa pentru alinarea lipsei dominante in Galiti'a o suma de 80.000 fl. din mediulocel imperiului, ceea ce se si incredintia comitetului.

Br. D o b l h o f f impartasiesce, ca comisiunea pentru **tarifa** de vama nu se pote apuca de oonsultare, pana candu nu-i va fi impartasitu regimulu tractatulu incheiatu cu reuniunea de vama germana. Apoi se votesa capitululu: contributiunile direpte, pe care pentru interesulu loru generalu le estragemu aici:

1. Veniturile ordinare se primira cu: 108,333.341 fl. (si se mai primesce pentru anulu 1865 si redicarea aruncaturilor de mai nainte.) Recerintiele pentru acesta rubrica inca se votesa cu 419.151 fl. Contributiunea de consumu, cu 59,273.000 fl. venitu, si 2,046.000 spese. Tabaculu cu venitu de 58,371.890 fl. Spesele administratiunii 576.430 fl.; spesele ord. ale producerii si cumpararii 25,374.112 fl., extraordinari 498.000 fl. Spesele venderii ord. 2,706.824, extraord. 74.000 fl.

Sarea, venitu: 39,983.600 fl.; spesele 6,533.163. Vam'a: venite brute 15 mil.; recerintie ord. 1,632.380 fl. si 91.000 extraord. Venitulu pe timbru: 17,150.000 fl., spesele 340.885 fl. Tacsese: venitu 900 mii; competintiele din trebi judecatoresci: 27,700.000 si spese 850.194 fl. Venitulu loteriilor: 18,295.000 fl.; spesele 11,579.000 fl. Vamile ven. 3,338.126 fl.; spesele: 31.487. Strapuntur'a si cimentarea ven. 93.931 fl.; spese 24.688 fl.

Competintiele din Lombardo-Veneti'a ven. 134 mii; spese 19 mii. Din bunurile statului: 5,107.420 fl. ven. si 3,926.884 fl. spese. Padurile statului: 10,803.539 fl., spese 8,653.226 fl. Din bunurile confisoate: 525.132 fl.; spese 364.710 fl. Fabricile erariale: tipografi'a statului din Vien'a 498.100 fl. ven.; 459.466 spese, cea din Leopole 94.730 fl. ven.; 84.689 fl. spese; cea din Timisióra: 10.170 fl. ven. si 9.540 fl. spese; fabric'a de ohartia din Schlöglmühl: 699.800 fl. ven.; 555.724 fl. sp.; fabric'a de porocelanu in Vien'a 160.315 fl. ven.; 92.436 fl. spese.

Montanistica: venitu: 27,951.272 fl. si spese: 26,546.485 fl. Monetari'a venitu: 25,598.878 fl., sp. 25,653.409. Din vinderea mosiilor de statu 33,806.270 fl. Dupa primirea acestoru posturi mai fara desbatere se luà etatulu min. de comerciului si se primi cu 206.802 fl., ca ord. si 18.000 fl. ca extraord. Observamu, ca in desbaterea generala dep. Schindler dovedi urgenti'a de a se si mai scade odata contributiunea si se roga de regimu, ca la asiediarea bugetului din 1866 se se mai scada aruncaturile extraordinari etc.; ér' min. f. de Plener observa, ca la contributiunea de 124 mil. se afla restantie 24 mil. din an. tr. de 14 luni, din cari 17 mil. cadu pe tierile coronei unguresci si anumitu pe tienutulu Oradiei mari 7 mil., in Voivodin'a 5 mil., celelalte parti tote: 7 mil.

Legea de presa in senatulu imperialu.

Partea de bugetu carea se vine pe ministeriulu dreptatii cu tote ramurile lui pentru tierile germano-slave impreuna cu Veneti'a si cu Bucovin'a, trece preste optu milioane fiorini v. a. Aceesi se luà la desbatere publica in siedintiele 48 et 49 din 26 et 27 Aprile. Diferinti'a la cifre intre ministeriu si intre cas'a deputatiloru nu a fostu asié mare, pentrucá se fia fostu trebuintia de a perde atata timpu cu votarea loru. Cas'a deputatiloru adica este prea aplecata a vota pentru resortulu judecatorescu spese de ajunsu, plati bune, pentru cá justiti'a preste totu, prin urmare si judecatorii se ajunga a fi catu se pote mai independinti din iniurintia si ispite. De

aceea diferintiia din capulu locului a fostu numai intre 8,267.112 si intre 8.027.607 fl., care mai la urm'a s'a si complanatu fara mari greutate.

Cu totulu alt'a fu caus'a cea interesanta, pentru care desbaterile se prelungira si inferbentara astadata; aceesi fu: **Legea presei.** —

Candu cugetamu la nenumeratele pretensiuni ale publicului cititoru facute catra presa; candu audimu dese murmure si defaimari redicate in genere in contra presei in cele mai delioate directiuni, simtimu totuodata si noi trebuintia de a ne folosi de ocaziune, nu numai pentrucá se reproducemu esenti'a susu atinselor desbateri, ci si cá spre o mai chiara pricepere a loru se premitemu unu resumatu de fapte pentru informarea acelor cititori, carii pote le voru fi uitatu pana acum.

Inainte de a. 1848 in trebile presei domnia preste totu censur'a. Acesta nu era fundata nicidecum in legi, ci introdusa precum se dice, pe calea ordonantieloru. A totu potintele ministru principele Metternich nutria o ura cumplita mai alesu asupra presei periodice, ceea ce se vede nu numai din nenumeratele mesure aspre luate asupra ei, ci si din corespundinti'a lui Metternich tiparita in érn'a trecuta in Presse. In Ungari'a si in Transilvani'a censur'a cam dela 1842 inainte ajunsese a fi mai liberala decatu dincolo din Lait'a, unde era vai de omu. In a. 1848 sfarmanduse tote barierele si tote censurele, alaturea cu libertatea rationata navali in laintru si nerusinatulu desfreu. Se aflara ómeni ferosi, crunti, insetati de sange, carii prin presa cerea perire si morte a la Marat. Acei ómeni blastamati detera mai tardiu ocaziune reactiunii, cá se privésca pre toti scriitorii, eara mai alesu pe publicisti cá totu pe atati lotri de drumuri, férre rapitóre, inemiei ai omenimii intregi; de aici apoi purcesera mesurele cele mai necrutiatóre asupra loru.

Intre 4 Mart. 1849 diu'a constitutiunii noua si intre Dec. 1851 timpulu delaturarii ei, barbatii de statu, carii lucrá la reorganizarea lui sub scutul legiloru martiale si alu baioneteloru, se disputara multu intre sene, déca ar fi se se restaure censur'a, séu se se publice o lege de presa. Atunci unu ministru carele mai nainte se tienuse de partit'a democratica diss: Cu censur'a nu mai contenimu desfreulu; ceea ce nu se pote tipari aici, se tiparesce airea si se prevarica in tiéra. Se facemu inse o lege de presa, carea se fia mai infriocsiata si decatu censur'a.

Asié in a. 1852 a esitu cunoscut'a lege de presa, cá parte intregitóre a codicei penale. Acela care n'a citit'o cu luare aminte, se nu cutese a judeca despre acea lege, inse nici se condamne pe nimeni, déca sub domnirea acelei legi n'are placere de a se ocupa cu pres'a.

Inse nici acea lege nu a fostu de ajunsu. Pe anu ce mergea, se mai luá si alte mesure discretionarie politienesci, porunci secrete, candu pro candu contra, avertisemente, imputari amerintiatóre si asié mai departe.

Pres'a Ungariei, Transilvaniei si a Croatiei mai sta inca si pana in diu'a de astadi sub legea dela 1852 imultita cu o novela din 1858. Se dice cu adeveratu, ca dupace diplom'a din Oct. 1860 a restauratu constitutiunile acestoru tieri, dietele loru au se intocmésca ele insele cate o lege speciala de presa fiacare pentru tier'a s'a, prin urmare ca legea din 1852 pentru densele este numai provisorie. Se nu uitamu, ca Ungari'a isi are o lege de presa din 1848, inse si aceea in unele parti este multu elastica, apoi si armata cu cautuni grele. Diet'a Transilvaniei din partea s'a in dóua sesiuni trecute (1865—1864) se ocupà cu o multime de alte trebi, numai pentru o lege de presa nu avu nici unu minutu liberu. Cu tote acestea ómenii totu pretindu cumaresgomotu, cá diaristic'a tierii de tote trei limbele se iè in disousiune si se pregatésca o multime nenumerata de cestiuni, politice, religiose, nationale, economico-nationale, finantiale, filantropice, scolastice etc. etc.; inse tocma acei ómeni carii striga mai tare, n'au curagiu de a scrie nimicu, nu dieu, pentrucá ei

inca simtu cá prin instinctu vérg'a cea grea a legii de presa din a. 1852. Ei adica inca pricepu, ca in acésta privintia ne mai remase o urma buna din lege martiala.

Despre aceea tacemu, carii nici in cestiunile cele mai nevinovate care se tienu de specialitatea lor, nu apuca in tóta viéti'a lor condeifulu — din lene séu din despretiu catra publicitate — totu atata.

Intocma asié se simtiá pres'a si dincolo de Lait'a pana la a. 1863. Acum inse in acelea tieri este altumintrea. Regimulu insusi aflase cu cale a propune senatului imperialu marginitu (engerer Reichsrath) o asié numita novela de presa, séu adica unu proieptu de reforma usioratóre in legea preseii. Cas'a priimise acelu proieptu cu multa placere, pentruca elu coprindea in adeveru cateva mesuri usioratóre, precum si sumele de cautiune miosiorate. Proieptulu se concrediù dupa datina la o comisiune pregatitóre. Ce se vedi inse! O pacalitura, carei asemenea raru s'a mai intemplat alt'a in viéti'a parlamentara a tieriloru constitutionale. Acea comisiune si pe urm'a ei cas'a deputatiloru si alaturea cu acésta cas'a de susu facura nesce schimbati in proieptulu regimului, care acum cá lege sanotionata sunt fara nici o asemenare mai rele si mai asupritóro de presa, decat fu fusesse proieptulu. Iuristii de profesiune si anume acei din steng'a, carii s'au pacalitu si arsu asié reu la degete, pricepu acésta multu mai bine; eara noi se observamum numai, ca ei se disputara intre sine doua dile, intrebanduse unii pe altii: cum se póte cá noi se ceremu pedépsa asupr'a unoru persóne care nu esista, séu pe care nu le poti descoperi nicidecum; si, earasi cum se póte, cá cineva se pedepsésca o carte seu unu diariu cá obieptu lipsitu de viéti'a, in locu de auctoru séu redactoru. Destulu atata, ca senatulu imp. dete atunci in man'a procuratoriloru de statu, séu cum le dicu in Franci'a ministeriului publicu, o arma cumplita, cu care acum ei taie in drépt'a si in steng'a, in catu n'au se tremure numai redactorii si colaboratorii, ci si mai alesu proprietarii séu editorii, provedietorii, tipografii si chiaru lucratorii din tipografii. Acea arma se numesce: procedura obieptiva pedepsitóre.

Se ilustramum acésta procedura fatala cu unu esemplu practic si imtemplatu in adeveru. Dnii A. et B. fundasera in compania unu diariu mare politicu, carele astadi are 20 mii abonati a 20 fl. pe anu prin urmare cu unu venitu brutto de

400.000 fl. —

Mai adauge venituri din publicatiuni

100.000 fl. —

Cu totulu 500.000 fl. séu

1/2 milionu venitu brutto.

Din acestu venitu se platescu redactorii oate 5—6 mii, colaboratori si corespondinti cate 2—3 mii, charthi'a, tipariulu, localulu, interese, procente, eara la statu timbru cate 1 cr. v. a. de fiacare cóla si porto postei cate 1 fl. 5 cr. v. a. de cate 100 cóle *); spesele totale 460.000 fl. v. a., in catu remane intreprenoriloru pentru ostenél'a si risiculu loru castigu curatu 40 mii fl. v. a., din care 'si tienu familiile si le asigura viitorulu.

Redactorii au fostu pedepsiti pana acum de vreo doua ori cu arestu, ear' editorii cu perdere din cautiune, tóte pe calea legii. Acum inse procuratoriloru li s'a uritu a mai cere pedepsirea persónelor in interesulu linisicei publice, ci ei formulara o noua acusatune cam asié: tendinti'a, spiritulu in care se lucra in cutare diariu este fórte periculósa din causele cutare si cutare; deci ministeriulu publicu cere a se suspinde acelu diariu pe 3 luni de dile. Tribunalele judeca si enuncia sentinti'a in acestu intielesu. Trei luni de dile! Apatr'a parte din venitul brutu s'a dusu, 10 mii din venitul curatu s'a perdutu; personalulu intregu care lucrase la acelu diariu remane pe strate, tipografi'a perde lucrulu si castigulu, fabric'a de chartia asemenea. Cu o lovitura o suta de musce. —

Intr'aceea statulu cestiunii asié precum a fostu pusu elu in cas'a deputatiloru se resfirà catu se póte mai bine de catra deputatulu Schindler intr'o cuventare lunga si intiepatóre dupa datin'a s'a, dupa elu de catra dep. Herbst si mai bine decat totu Waidele. Tóte fara folosu de astadata, pentruca cestiunea acésta nicidecum nu se tiene de senatulu imp. intregu, oi ea se tiene numai de celu marginitu

*) Vorstadt-Zeitung suspinsa asta-érna platia numai la statu timbru si porto la optu dieci mii fl. v. a. In 1864 numai diariile cate esu in Vien'a, platira numai in capu de timbru 380 mii fl. v. a., preste acésta si porto. —

si alaturea cu acelu de dietele Ungariei, Transilvaniei si Croatiei.

Pentru casulu candu nu ne-aru imbuldi si alte materii interesante, in unulu din Nrii viitori amu reproduce cate o parte si din cuventarile susu numitiloru oratori, cum si din respunsulu dlui ministru Hein. Intr'aceea fia-ne ertatu a descoperi si noi dorinti'a, cá diet'a Transilvaniei se binevoiesca a luá la mana si legea preseii, eara apoi folosindu'si frumosulu dreptu de iniciativa se arate tierii, ca densa este amica a preseii si ca nu voiesce cá scriitorii si publicistii din acésta tíera se fia priviti si tractati a priori cá nisce fintie periculóse pentru societatea omenésca, candu si de altumintrea pres'a Transilvaniei in dilele nóstre merita compatimirea toturoru trecatoriloru; eara dilele ei in starea de acum sunt numerate asié, in catu de va merge totu precum vedemu, apoi nu voru trece 4—5 ani si in Ardélu se voru mai citi inca numai diarie nemtiesci din capital'a imperiului. Atunci apoi se vedemu, cine va avea curagiulu de a mai vorbi despre limba, literatura, publicitate, viéti'a nationala.

Pentru cá in conjuncturele de facia, diarele provinciale si mai anume cele romanesci se póta tiené concurentia cu cele din capitala, acesta e lucru absolutu preste potintia. Midiulóce pitice cu midiulóce colosale, publicu cititoru de patru-600 pana la 1000 cu altulu de unu milionu si mai bine, doi-trei publicisti cu altii doua trei mii, nu se potu mesura. Se'si ia sam'a prea bine aceia, carii astépta cu manile in sinu, cá legea pentru limbele tierii se produca nu sciu ce minuni. Acea lege numai ce deschise la trei limbi concurentia libera si altu nimiu. Acea concurentia libera, eara nu legea in sine, va produce cu adeveratu o minune, la a carei vedere preste vreo 9—10 ani voru sta marmuriti toti aceia, carii astadi tracta literatur'a si publicitatea loru curatu cá familiile resfatiata pe unu Cenusiotca, séu cá nesce dómne parvenue-s pe sierbatórele loru.

Inse despre publicitatea nóstra merita a vorbi ex professo. Pentru astadata fia de ajunsu aceste aieptature. B.

Braslovu in 5 Aprile. Mai alalta eri, cu tóte ca intraramu in Main, ne stá termometrulu la punctulu inghiatiului si frigulu sér'a si demanéti'a dovedesce, ca muntii mai inalti pe aici sunt incheagati de néua. Caldur'a dilei impintenésca reinvierea primaverii, care abia începú pe aici a se imbracá in vesmintele sperantiei. Frigulu e insocitu de seceta, care nutrita de unu ventu neintreruptu póte fi fórte stricatiósa semanatureloru. Starea sanatatii pe la noi e cea normala. Pretiulu cerealeloru e de mediulocu: secar'a 64 cupe cu 2 fl. 80 — 3 fl.; porumbulu 3 fl. 20 — 4 fl. 40; graulu vechiu de mediulocu 6 fl., nou 5 fl. Cultivatorii de pamentu abia potura si mai potu ará, atatu e de uscatu pamentulu. Semanaturele ar' avé prospectu frumosu, inse numai colórea le-e galbina de frigu. —

— Din Sibiiu ne anuncin „T. R.“, ca in 20 Aprile st. v. se tienu siedinti'a comitetului asociatiunii, in care se primi programulu pentru lucrurile adunarii generale la Abrudu compusu de d. cons. Dr. P. Vasiciu.

— Esc. S'a d. presiedinte alu trib. supremu din Vien'a L. Vasilie Popu plecà duminica cu tóta famili'a la Vien'a, petrecutu de multe notabilitati, de Ser. S'a comand. princ. Montenuovo cu famili'a; de v. pres. gub. de Groiss; cons. si capii dicasteriali pana la posta, ér' de aci comitatu de mai multe familii cu caretele.

Noi inca lu comitamum cu totii cu cele mai sincere urari de sanatare si fericire, spre a ne poté indelungu mesurá cu cumpan'a cea mai simtitória a dreptatii! —

— Drumulu de feru transilvanu. Comitetulu respectivu tienu in 29 ultima s'a siedinti'a si primà tecstulu reportului facutu de dep. Rechbauer, precum si legea facuta de elu; si votulu dietei Ardélului s'a spriginitu priminduse in tecstulu acestui reportu. Br. Kalchberg, reprezentantulu regimului, se dechiarà, ca nu se invoiesce cu acestu reportu; inse finduca regimulu a si contrasu unu imprumutu pentru cladirea din fundamentu a liniei Aradu-Vintiu inf. fora invoirea senatului imperiale, se supuse acést'a procedere a regimului unei critice fórte aspre din partea comisiunei. Inoa se póte, cá Brasiovulu se nu remana fora sperantia de a capata drumu de feru catra Romani'a. —

Desiu 10 Prieru. Eu f'mi implinescu si cuventulu datu in serisórea de eri. Cu caus'a scóleloru, dieu, inca stamum reu; si mangarile corespondentului Gherlanu din Gazeta despre scóle din dieces'a Gherlei, dorere! in comitatulu Solnocului din laintru, celu mai mare in diecese, nu-si au loculu, póte ca se fia mai bine pe alte locuri. Scól'a centrale

din Lapsiu, dupa trecerea a loru patru ani dela redicarea guvernului absolutistic, care a intemeiatu asta scóla si sub a carui preveghiare erá se prosperese si se aduca fructele sale spre folosul omenirei preste totu si alu romanilor in specia, astadi de abia mai vegetésa. Lasu ca póte ve voru fi cunoscute si luptele pentru caracterulu confesionale alu acestei scóle, in urm'a carora si-a pierduu cea mai buna parte a sustinerii sale, din care cause edificiuu scolare, unde tóte medilócele cultivarei asia erau planuite, catu anim'a, gustulu frumosu si mintea se se inaltie intru o forma la ce e bunu, frumosu si folositoriu, ne potenduse pe deplinu fini de catra regimulu absolutisticu, a remasu in man'a sórtei fora de a mai doré anim'a pe cineva de densulu, intréga redicatur'a de asupra inca ne gatata, e lasata préda ruinarei si cuibu alu cu cubeiceloru de nópte, in oatu déca in anulu acesta nu se va fini, vomu avé de a cautá cu dorere la o ruina in piati'a Lapsiului. —

Ordinariatulul Gherlanu in tempulu mai din urma receréa, dupa cum suntemu informati, oficiolatulul comitatense spre a se intrepune la scaparea edificiuului de ruina. — Candu scriu aceste, vice comitele Adolful Miller cu ingineriulu comitatului, cauta in faci'a locului edificiuulu, si asteptamu dela Il. D. administratoriu Daniele de Pataki si dela energi'a Dlui vice comite si devotamentulu seu pentru binele omenirei doveditu si cu alte ocaziuni, oa edificiuulu in ver'a acésta se va fini spre multiamirea si bucuri'a nóstra, si-i vomu poté gratulá si deodata esprime recunoscienti'a nóstra pentru dóua fapte mari relative la inaintarea culturai si fericirei locuitoriloru din muntii nordici ai Transilvaniei, prin finirea scólei acesteia si prin deschiderea cuminecatiunii cu Marmati'a prin unu drumu nou, ce va face onóre energiei Dlui vice comite. —

Dupa impartasirile capetate esaminele de érna la acésta scóla ar' fi esitu amesuratu impregiariloru benisioru, Domnii invetiatori, mi se pare, isi cunoscu chiamarea si-si plinescu datorinti'a. —

Ce se tiene de sustinerea invetiatoriloru, apoi aci cá si in totu loculu lipsesce fondulu de unde ar' fi se se platésca ei pentru care ar' fi de a se portá cea mai mare grija, sustienenduse dela inceputu numai din cutribuirile comuneloru din tienutulu Lapsiului, de care se tienu si unele comune din distr. Cetatei de Pietra, de pe la cari numai cu greu se póte scóte oblegamentulu séu greumentulu, dupa cum si-lu presupunu. — Unele comune politice, intre cari chiaru si Lapsiulu ungurescu, in care e edificata acésta scóla, indemnate póte de aneme reutatióse si cuntrarie inaintarei poporului, oeru a fi eliberate de acestu oblegamentu sub diverse preteste; credemu inse, ca ocerile loru se voru respinge; si in interesulu culturai poporului se voru sustiené cu scumpetate contractele facute, si speramu ca fininduse edificiuulu vomu fi fericiti a vedé in Lapsiu o scóla normale publica de 4 clase regulate, ce si dorimu. — Alte scóle centrale in totu comitatulu nunsunt, ér' scólele comunale numai in pucine locuri merita numele de scóla. —

—s— —t—
UNGARIA. Mai. S'a imp. fú primitu cu mare entusiasmu in Posoniu. unde benevoi a cercetá cursulu cailoru, si corifeii nobilimii si acatara omagiulu in curtea trenului. La finea cursulu Mai. S'a se reintórse la Vien'a.

TURCIA. Rusciucu 2 Aprile. (Luptele elesiastico-politice ale Bulgariloru.)

„Anulu trecut se fini pentru noi bulgarii cu fericite. Cestiunea besericésca, acea stea conducátore a miscarii nóstre nationale, fu incoronata cu acelu resultatu favoratoru pentru noi, ca conducatorii nostrii nationali episcopii Auxentios si Ilarion impreuna cu alti barbati fruntasi ai poporului au fostu rechiamati din Asi'a, unde fusesera esilati cativa ani. Intr'aceea noi reesiseramu cá se abatemu dela noi platirea datoriiiloru facute de patriarchulu (dela Constantinopole), si acum credeamu, ca in cestiunea besericésca nu mai suntemu departe de tianta. Ci in a. 1865 lucrulu se intórse. Mai antaiu Port'a si Patriarchulu incheiera o invoieála (concordatu), in puterea careia averile besericeii ortodoxe din Turci'a se se vendia in favórea visteriei statului, eara de alta parte regimulu sultanului se indatorá, cá se numere pe fiacare anu cam la unu milionu fiorini pentru intretinerea clerului orientalu-ortodoxu supusu lui, cum si a monastiriloru si besericeloru aflatóre pe teritoriulu turcescu. Acelu fanariotu (patriarchulu) apucá treb'a cu istetime, pentrucá se nemerésca doua musce cu o lovitura; elu adioa era de parere, ca cestiunea bulgara se va deslega asié, déca elu va rapi tóta avuti'a besericésca a bulgariloru prin „ajutorintia dela statu,“ cum si ca datoriiile sale

'si le va platí prin aceea, ca impartindu elu pretiulu castigatu din vendierea mosiiloru besericesci cu regimulu turcescu cu banii priimiti pe acésta cale va indetula pe creditorii sei. Se pare inse, ca acestu planu deocamdata nu'i va esí la ca, pateiu. Bulgarii ortodoxi pricependu prea bine, care este celu din urma scopu ala invoiealii dintre Pórta si Patriarchulu, prin reprezentantii loru petreocatori la Constantinopole pusera in contra unu protestu poterosu, precum ilu poté dicta numai consciinti'a de sine nationala si relegiósá.

Vendiarea averiloru besericesci intocma fatala pentru independentinti'a clerului ortodoxu cá si pentru relegia ortodoxa in urmarea acelor remustratiuni sistá deocamdata. Se vede ca Pórta voiesce se astepte unu momentu mai favoratoru, pentrucá se aduca la indeplinire acea mesura ce 'sia propusu. In timpulu de faoia amaratiunea bulgariloru, adica a maioritatii suditiloru din Turci'a européna este multu mai mare, decatu cá acelu pasu alu regimulu turcescu se promitia vreunu resultatu.“

„Genesea (nascerea) memoratei opusetiuni este urmatórea: Metropolitulu de Veles, susu numitulu Auxentios, celu mai de frunte conducatoru alu bulgariloru ortodoxi, repausá in lun'a trecuta. Acestu casu de mórte largí atatu prin sinesi, catu si prin impregiarari de care fusesse elu insocitu, acea ruptura ce esistá de mai nainte intre natiunea bulgara si intre patriarchatulul grecescu din Constantinopole, in catu vreo invoieála nu se mai póte astepta. Intre patriarchulu fanariotu si intre bulgarii pretindietori de unu capu besericescu nationalu sta acum mormentulu unui martiru, preste oarele ambii neamici nu 'si voru intinde niciodata man'a. Repausatulul a fostu bulgaru din Samokov, carele, de si era unulu din capii cei mai eminenti a'i besericeii resaritene, totusi pentru simtiementele sale slavo-nationale fusesse supusu inca nainte de a. 1860 la felurite persecutiuni din partea patriarchulu grecescu oarele, fiindu ceta metropolitu, ilu stramutá din teritoriulu slavonescu (bulgarescu) in alu Skipetariloru (arnautiloru) la Durazzo, eara de acolo mai tardiu intr'o monastire.

Dupace inse bulgarii in a. 1860 se subtrasera de sub ascultarea patriarchului, — Auxentios indata si ajunse la Constantinopole, se puse in fruntea natiunii sale si pretinse patriarchatu nationalu. Sinodulu fanariotu mai nainte de tóte rapedi asupra lui prin o enciclica patriarcésca din 24 Fauru 1861 a nate m'a, eara dupace acésta nu folosí, mai tardiu midioloci la turci, cá politia se 'lu smulga dela altariu si se 'lu duca in Asi'a mica in esilu (isgonire, espatriare). Intr'aceea mitropolitulu Auxentios apucase a disciplina pe natiune asié, in catu ea urmá cu barbatia pe calea apucata si mai in urma dupa trei ani reesi la Pórta inca si cu rechiamarea esilatiloru nationali memoratí la inceputu. Auxentios se re'n-tórse in patri'a s'a destramatu trupesce intru atata, incatu elu numai din asternutu mai potea da partitei nationale semne pentru portarea si mai departe. Eará regimulu sultanului credea, ca elu prin placerea ce aratá bulgariloru, 'iar fi demolitu pe acestia, prin urmare pregati si apucá cele mai poteróse mesure, pentrucá se induplece pe bulgari la supunere in cestiunea principala. Deputatiunea bulgara din Constantinopole incepuse a se clatina, ea se invoise la reasiediarea preotiloru greci alungati de bulgari, in parochiile loru, pre candu eata ca se latí din nou scirea despre invoirea patriarchulu cu regimulu turcescu privitóre la vinderea mosiiloru besericesci. Deputatiunea nu mai scia ce se faca; patriarchulu tramise la Auxentios doi deputati, cá dora se 'lu induplece in ór'a mortii. Ci martirulu respunse: „Déca patriarchulu va incheia pace cu natiunea mea, apoi eu merogu, cá premine unulu se nu me mai numere in poporulu bulgarescu si isi dete suflétulu.“ „Acelea cuvente ale repausatulului conducatoru nationalu au ajunsu a fi parol'a bulgariloru. Nimeni nu mai voiesce se fia renumeratu intre fii de nimicu ai natiunii. (Dupa aceste se descrie solenitatea mormentarii lui Auxentios, la care inse patriarchulu ear' se amestecá oprindu a i se pune semnele de metropolitu. Se mai adauge, ca acum regimulu inca nu cutésa a intrebuintia sile rele, pentruca se teme de ceva si mai reu; in urma corespundinti'a se incheie asiá:)

„Cu atatu merge mai reu bulgariloru uniti, adica aceloru conationali, carii in a. 1860 et 1861 voindu a scapa de crudimile fanariotiloru, s'au unitu cu beserie'a catolica. Patriarchulu nu recunósce desbinarea loru de catra beserie'a ortodoxa, ci ii privesce totu cá pe supusii sei. Deci nepotendu elu stóroe banii trebuintiosii dela bulgarii ortodoxi, aplica acum asupra celoru uniti midiolócele cele mai crunte. Prinsorile dela Monastir (cetate) sunt pline de uniti, din cauza

ca ei nu voiescu a platí tributul la beseric'a grecésca, nici a porta partea cea aruncata asupra loru din datoriile patriachului. Unu episcopu grecescu veni mai deunadi in satulu Stragovo locuitu totu de bulgari uniti; episcopulu era insocitu de unu mudiru (pretoru) si de unu jude turcescu, cum si de mai multi greci. Audiundu satenii de venirea lor, fugira toti locuitorii la munte, afara numai de patru insi. Intre cei remasi era si unu unchiesiu de 84 ani. Episcopulu voi se dea in persón'a aceuia unu esemplu de tirani'a s'a. Deci prindiendu pe acelu mosiu, ilu tienura ou capulu asupra unui focu aprinsu si nutritu cu lemne verdi: „Vrei se te supuni earasi patriarchului?“ strigà episcopulu de repetite ori, eara apoi la totu respunsulu negatoru apasà pe bietulu nevoiescu totu mai afundu in fumu si mai aprópe de flacari, strigundu'i mereu in urechi: „Cane ce esti tu, trebue se mori, déca nu te supuni.“ Unchiesiulu maltratatu de tiranii sei cadìu diumetate inecat de fumu, unde si fu lasatu, ei se dusera mai departe spre a comite eara totu asemenea barbarii.“

Acésta corespundintia o scóseramu din fóiea periodica „Die Zukunft“, Nr. XV a. c., fóiea slavóna scrisa nemtiesce in interesulu semintiiloru slave. Ea va interesa pre toti acoia, carii de $\frac{1}{4}$ de seculu incóce se ocupa mai seriosu cu cestiunea orientala, precum si pe acoia, pe carii interesésa si cestiunea monastiriloru inohinate din Principatele romanesci. — Intru adeveru, orientulu mai este inca plinu de misterii pentru europeni. —

Cronica esterna.

ROMANIA. Luarea administratiunii posteloru, a celei austriace si ruse s'a mai amanatu pana la 13 Iuniu. — Cultivatori de pamentu nu lasa nelucrate mosiele dupa oum se audiá. —

FRANCIA la Lion se intalnira imp. Rusiei cu Napoleonu, est'a plecà la Algeri'a, ér' Alecsandru aoasa, unde inca in 24 Aprile a tramisu unu manifestu din Nizza, prin care se proclamésa alu 2-lea fiu m. pr. Alecsandru Alecsandroviciu de Ceareviciu elironomu tronului. —

MAREA BRITANIA. Londonu. Bugetulu Mareibritanie pe anulu curentu propusu inaintea parlamentului arata o cifra de venit 70,313.000 (a 11 fl. p. Sterl.) si spesele 66,462.000 pondi Sterling prin urmare 3,851.000 prisosu activu. Pentru anulu viitoriu arata preliminarulu veniteloru 70,170.000 p. St. si spesele 66,139.000 p. St. prin urmare unu prisosu activu 4,031.000 p. St. Glastone propune a se mai scadá vam'a pe ceiau cu 6 pence si contributiunea pe venit cu 2 p. mai scadiunduse si tacsele de timbru. Din bugetu se póte judeca la starea statului.

AMERICA. Din not'a circulara, care a tramis'o min. de resbelu alu staturiloru unite republicane Stanton la solulu din Londonu, se vede ca sunt adeverate cele referate despre asasinatul lui Lincoln. Despre atentatul asupra min. Seward se mai face inca rectificarea, ca in acel'asi momentu, candu se asasinà Lincoln merse ucigatoriulu in cas'a min., unde dandu de Fridericu Seward ei facu mai multe rane si ei sparse capulu in dóue locuri. Si dupa acést'a s'a aruncatu in cas'a, unde jacea min. Seward si strapunse pe ingrigitoriulu de longa patu tocma in plumani, ér' pe min. Seward lu strapunse in gntu in 2 locuri si in facia érase in 2 locuri. La strigatulu auditu se repedi maiorulu Seward, fiulu oelu mai mare alu min. cu unu servitoriu catra patulu tateseu spre ajutoriu, cari ambi luptanduse cu ucigatoriulu inca nu remasera neraniti, ér' asasinatorulu disparu. Min. in urm'a curgerii de sange ametise, totusi se sperésa, ca vascapá cu viati'a fienduca neci o vena éeu vasu de sange nu fù vatematu. In data dupa mórtea presiedintelui Lincoln se facu reportu v. presiedintelui Johnson, care si primi presidentur'a. Not'a circulara oficiala dice, ca s'a descoperitu ucigatoriulu presiedintelui si a esitu la lumina dovedi pipaite, cumca crim'a acést'a infricosiata a urmatu dupa planele unei conjuratiuni precalculate cu seriozitate din partea rebeliloru spre asi resbuná si a dá unu ajutoriu cu acést'a causei rebeliloru confederati.

Presiedintele Avramu **Lincoln** (Lincun), de nascere umilita, fiu alu unui colonistu si economu din statulu Kentucky, nascutu in 12 Febr. 1809, 10 ani ai copilarii s'ale ii petrecu cu lucrulu campului si estirpaturi si numai de doru lu tramitea parentii la scóla, care abia o frecuentà cu totulu 1 anu. Candu érá de 19 ani primi servitiu de servu

marinariu cu 12 dolari (talari). Principalulu seu i deschise, unu negociu; apoi cá june fù alesu de capitanu si fù candidatu de deputatu in legislatur'a statului seu de catra vighii comitatului, inse fiendu maiortatea democratica nu potú reesi; deci ér' deschise negociu fara sucesu si parasindulu luà postulu de maistru postalu totu in Neusalem. Cunoscintiele, ce si le cascigase prin diligintia privata érá marginite, de si geniulu lui érá mare; elu vediu, ca nu va avé cariera, déca nu va invetiá si drepturile si asia imprumutà dela vecini carti si sér'a studiá cu mare incordare. Unu ingineru lu inchià in art'a de a mesurá. Ér' in 1834 resbi a fi alesu deputatu. Dela 1836 fù auctorisatu a practica advocatur'a, in care si cascigà unu renume mare intru apararea casuriloru criminale. Raritatea talenteloru lui oratorice ei cascigà popularitatea cea mai mare si in 1847 fù alesu deputatu la congresu. Cá atare apará largirea drepturiloru regimului uniunii facia cu statele. Pledá pentru desfiintierea negociului cu sclavii si desfiintierea sclaviei in Columbia. In 1856 in conventulu nationalu fù candidatu la postulu de v. presiedinte, inse numai la conventulu dela Chichago fù alesu de presiedinte cu 354 in contra la 110 voturi. Alegerea lui fù inceputulu secesiunii seu rescularii confederatiloru, a carei durare ou versare de sange de 4 ani infiorésa lumea in rezultatele s'ale cele mistuitoare. In tómn'a trecuta fù alesu alu 2-lea de presiedinte in ordinea presied. alu 16-lea dela inceputulu republicei si si fini cursulu vietiei prin asasinatu; fericitu fuse, ca si vediu invingundu actulu seu: liberarea sclavismului. —

Andrew Johnson, f. v. presied. depuse juramentulu in 15 Aprile cá presiedinte in locu, candu dise: Oblegatiunile acum radima asuprami, eu le voiu duce la implinire. Resultatele inse sunt in man'a oelui de susu. In Dvóstra me voiu radima, dice catra oficiali. Solenitatea acést'a si responsabilitatea oficiului, in care intru mi facu o profunda impresiune. Johnson e nascutu in Carolina de nordu in 29 Dec. 1808. Cá orfanu de 4 ani crescú cum dede Ddieu, pana candu in etate de 10 ani intrà la unu croitoriu cá invetiacelu, unde remase 7 ani. In viati'a lui n'a cercetatu neci o scóla, ci pe langa lucru se cultivà elu pe sine. Unu gentlemanu le totu veniá in lucratoria si le cetea lucruri frumoase. Iubirea de invetiatura lu facu a se ocupá mai ou deosebire intru cetirea unei antologie (adunari de cuventari de ale barbatiloru de statu angli) si se rogá adese cá gentlemanulu se-i dè cartea, din care le cetea si in órele libere lu si invatiá a ceti bine, pentruca elu dupa 12 óre de lucru de di se ocupá sér'a cate 3 óre cu cetitul si invatiatulu. In anulu 26 se insurà cá croitoriu si invatiá a scrie, a socoti si alte obiecte elementare dela nevast'a s'a. Noptile lu intrebuintiá parte mare spre invetiatura. In 1828 esi la viatia publica si in 1830 deveni maioru alu comunei, in 1835 veni in legislativa si combatú unu planu cá daunatiosu dar' nu reesi, cea ce apoi preste vr'o-cativa ani reesi ca fù reu, si de atuncia ei crescú stim'a. In 1841 intrà in senatulu dela Tennessee si in 1843 in congresu, unde in cestiunea tarifei jucà mare rola; in 1853 deveni gubernatoru la Tennessee; in 1857 fù alesu membru alu senatului staturiloru unite. In Nov. 1864 fù alesu de v. presiedinte si acum de presiedinte. — Ecce constitutionalismulu si parlamentarismulu cum formésa barbati de statu. Asia! Dar' numai diligenti'a e, care invinge.

— Cetatea Mobile a confederatiloru inca o ocupa republicanii prindiendu garnison'a din ea de vre-o 15 mii. Gen. Sherman gonesce pe gen. confed. Johnstone. Grand, Tomas si Sheridan lu amenintia pe Johnston din dosu, si se crede, ca ia scurtu va cadé in manile trupeloru stateloru unite, cu care actu se si pune ocróna invingerii rebeliunii.

Responsuri: Zarandu. H. Numai cá racii ciganului; in fapta inse nu s'au primitu 11.; Recepis'a póte servi de uitare. Naseudu. O. C. Cine intréba, nu da buzuros. — Vine.

Indreptare. In bugetulu Brasiovlui B. Spese Nr. 8 cetece „curatirea strateloru“ (rectificà si Kr. Z.).

Cursurile la bursa in 5. Maiu 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 13 cr. v.
Augsburg	—	—	106 „ 75 „
London	—	—	108 „ 70 „
Imprumutulu nationalu	—	—	75 „ 80 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	71 „ 50 „
Actiile bancului	—	—	801 „ — „
„ creditului	—	—	184 „ — „